

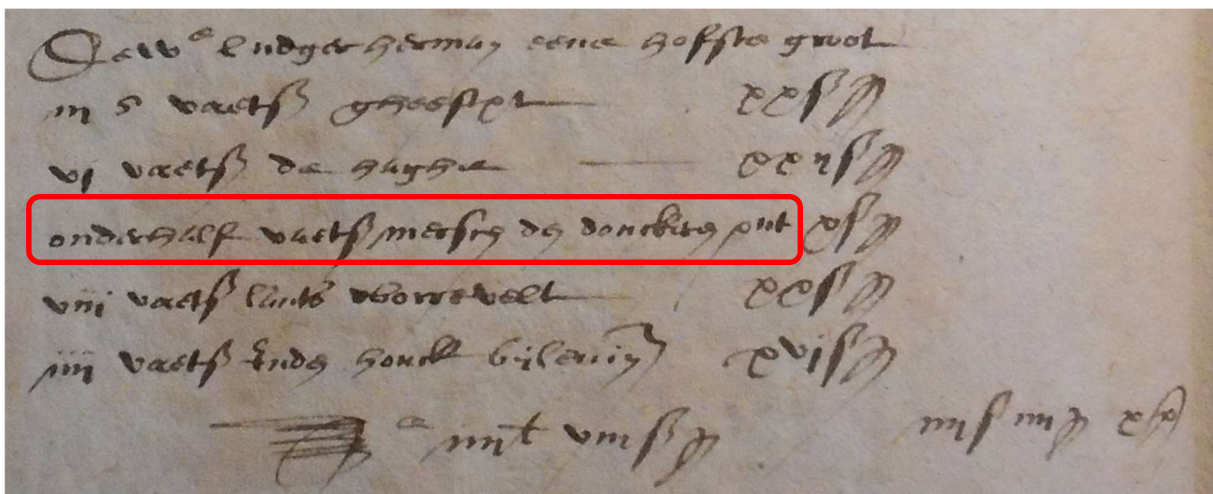
DE BEERKOM VAN JOSEPH SUY (Nieuwe Donker Put)

Frank Coene

Zele situeert zich tussen de rivieren Schelde en Durme. Beerputten en kalkschuren gelegen te Zele-Dijk en deze gelegen te Zele-Hoek werden al vermeld in diverse jaarboeken van de Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele. Deze aan de Durme, meer bepaald aan de Nieuwe Donker Put en de Oude Donker Put is weinig of niets bekend.

Toponiem Donker(en) Put

Onderpastoor Frans Michem verwijst in 1957 in zijn boek "Zele en zijn geschiedenis" op pagina 382 en pagina 387, voetnoot 95 naar "1572 den Donckeren put". Een bron die naar 1572 verwijst - en die ik ken - is het penningkohier van Zele van 1572 ¹ dat wordt bewaard in het archief De Zwarte Doos te Gentbrugge.

Een fragment uit de Penningkohier van Zele – 1572 – Eigenaars wijk Dormen

De 4e regel vermeldt duidelijk het toponiem: "anderhalf vaetsaet mersch den donckeren put". Het betreft dus een stuk weiland en bevestigt het bestaan ervan. In de penningkohier van 1574 werd het toponiem niet vermeld.

In de "Beschryvinge van de Princelyke en Yver-Ryke parochie van Zele" (1775) vermeldt auteur Daniel Waterschoot in zijn achtste capittel op pagina 17:

"Item noch 2 naest den noorden, te weten; de Visch graet en de Donkerput, op welke mest, beir, kalk, scheepshout &c gelost en verkocht word."

De verwijzing in deze oude geschriften heeft natuurlijk betrekking op de Oude Donkeren put op het einde van de Donkerputstraat in de wijk Durmen.

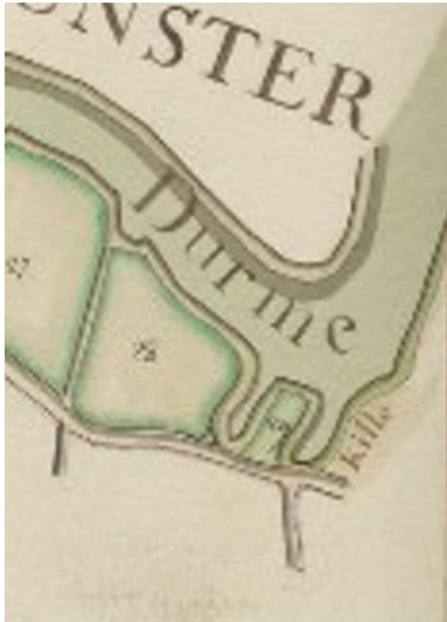
Verder mag er niet worden vergeten dat ook de buurgemeente Waasmunster een Donkerputstraat kent, die voor de aanleg van de E3/E17, aan de overkant van "onze" Nieuwe Donker Put (Schoolstraat) eindigt.

¹ Inventaris 85/1bis – Penningkohieren 1544-1581 (reeksen 28 en 28bis)

1^e Situering Nieuwe Donker Put

Op het einde van de Schoolstraat (Durmen), aan de overkant van de Hoekstraat, vertoonde de Durme volgens onderstaande kaarten ooit 2 kreen, inhammen of killen.

Volgens de gegevens uit de *“Ommelooper ende Terrier ofte Landt ende Caertebouck der prochie van Zele”* - gestart in 1772 en geëindigd in 1775 - lag dit perceel in de 54^e wijk, genaamd de Vischgraete. De landmeters Carbonelle en Le Maieur duiden dit perceel aan met nr. 29.

Kaart 54^e wijk Vischgraete

De beschrijving bij nr. 29 vermeldt dat dit stuk grasland eigendom was van Gillis-Franciscus De Waele, Daniel Van Avermaet en Andries Temmerman, die allen in de wijk Hoek woonden.

Het perceel is gelegen aan de kille aan het Durmebroek (rechts -55^e wijk Durmenbrouck) en aan de linkse kant een andere kille, de Spekdijk. Beide killen liggen op de rechteroever van de Durme.

Ook de militaire Ferraris-kaart van 1777 geeft deze beide killen weer met een woning aan de overkant van de straat.

Geen van beide kaarten vermeldt het toponiem Donker Put.

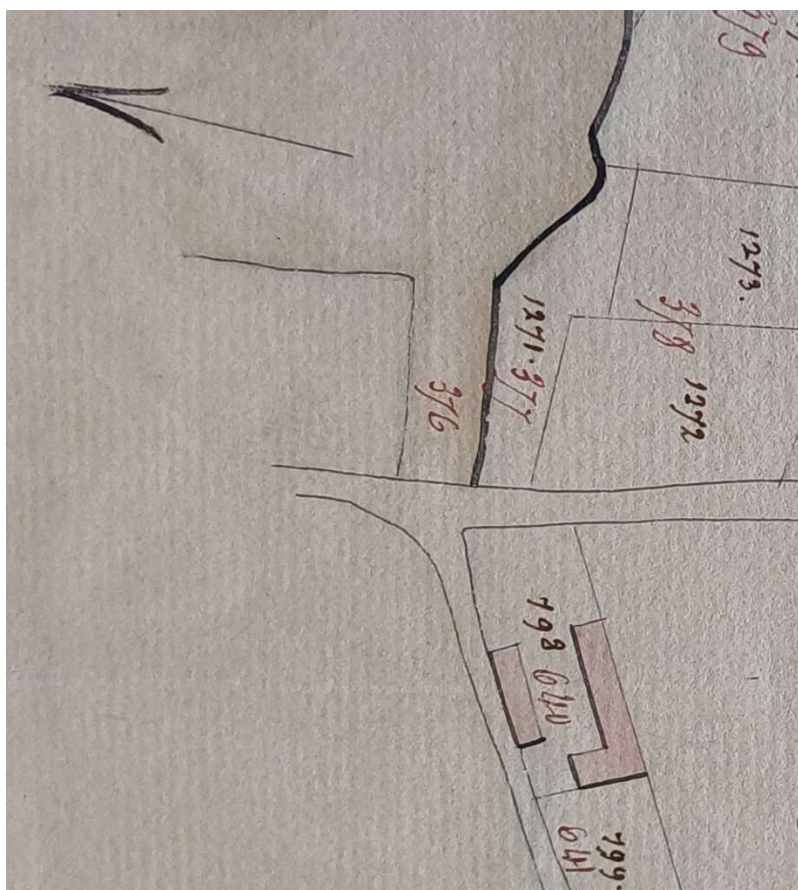
Het kadaster

Het kadaster, het openbaar register van alle gebouwen en gronden en hun eigenaars, start in onze contreien rond 1800. Het doel is om alle eigenaars op een rechtvaardige manier te belasten op hun onroerende inkomsten. Voor Zele is er reeds een eerste boekwerk rond 1807. Het evenwel wachten tot 1834 tot dat alle eigendommen en het oplijsten van de eigenaars in een verzamelplan en in een kadastrale legger 212 zou zijn afgerond.

Het verzamelplan voor Zele bestaat uit een overzichtskaart en 20 deelkaarten. Zele wordt eveneens ingedeeld in 5 secties van A tot en met E ².

Op het Kadasterplan nr. 3 zien we duidelijk dat de kille (nr. **376**) tot aan de het kruispunt Hoekstraat/Kronkelstraat met de Schoolstraat rijkt. Op het perceel (nr. **640**) rechtover zijn 2 gebouwen ingekleurd. Waarnaar de zwarte cijfers op het plan verwijzen is onduidelijk.

² Later zal een sectie F wordt gevormd bestaande uit percelen van sectie C en E.

Fragment uit Zele - Sectie A nr. 3

In de bijhorende kadastrale legger werd voor voornoemde percelen volgende informatie vermeld:

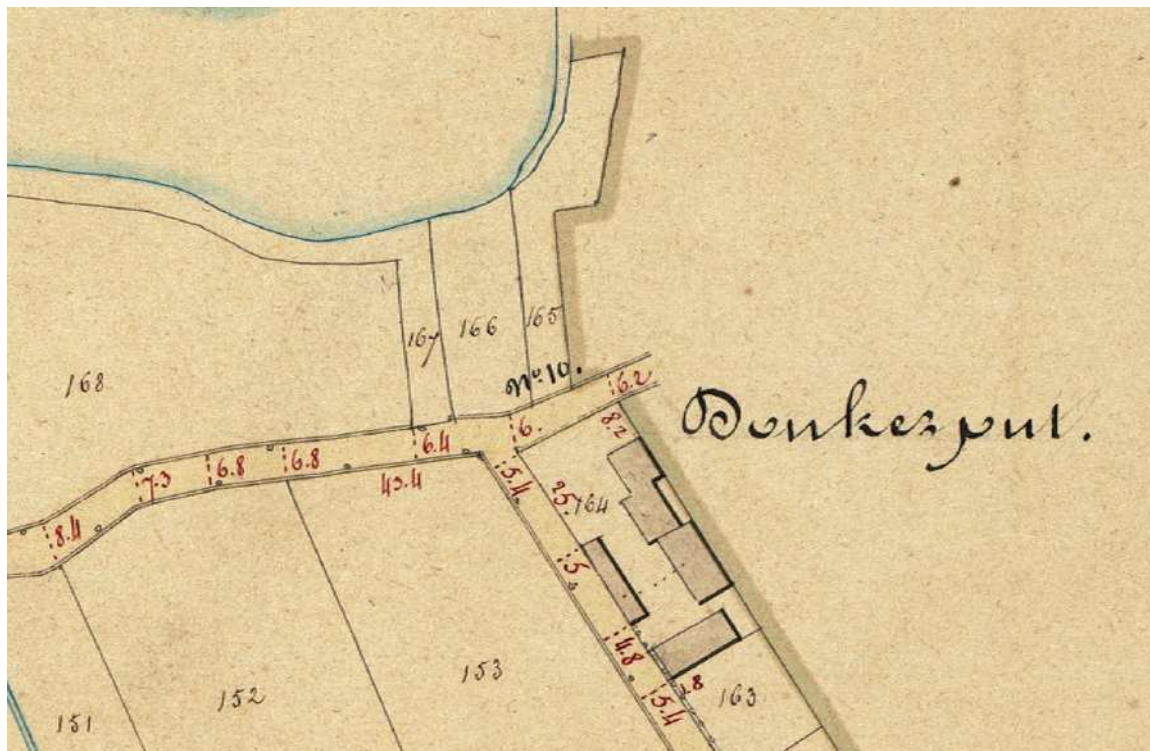
KANTONS of andere plaatselijke benamingen.	NUMMERS		NAMEN, BEROEPEN EN WOONPLAATSEN DER EIGENAARS EN VRUCHTGEBRUIKERS.	SOORT der Eigen- dommen.	GROOTTE GEREKEND bij elk Perceel.		GROOTTE gerekend bij elk soort van Behouwing.
	der alphe- tische Tabel.	der Sectie.			Belastbaar.	Onbelastbaar.	
	3124	375	Gemeente	Dijk	48,70		375
	391	376	De Cock, Jilles landb. hede	Water	08, "		376
	391	377	Joan	Moedland	07,70		377
	391	640	De Cock, Jilles landb. hede	huus	13,40		378
	391	641	idem	huus	0,40		379

Fragmenten uit de kadastrale legger Zele

In 1834 is Gillis De Cock, landbouwer te Zele eigenaar van het "water". Blijkbaar werd door de notaris³ in een latere fase in het blauw de nieuwe eigenaar Suy Josephus bijgeschreven. De nieuwe eigenaar wordt bevestigd door de volgende bron.

³ Deze kaarten en boeken zijn in mijn bezit.

Atlas der buurtwegen

Atlas der buurtwegen Zele (1845) – kaart 3 ⁴

De Atlas der Buurtwegen van Zele van 5 november 1845 hanteert een andere nummering. Josephus Suy, herbergier is eigenaar van het huis met erf (164 - Sectie A nr. **640**). Aan de overkant van de Kronkelstraat is er nog een perceel beemdgras (165 – Sectie A nr. 377) en water (166 – Sectie A nr. **376**) in zijn bezit. Het stuk met nr. 167 behoort toe aan de gemeente Zele. Het is omschreven als “Dijk” (Sectie A nr. 375).

Het toponiem “Donkerput” wordt voor de eerste keer vermeld. Perceel 166 (Sectie A nr. **376**) is niet als water ingekleurd wat tot enige verwarring kan zorgen. De kille ligt aan buurtweg nr. 10 of Hoekstraat-Kronkelstraat (de weg van de baan van Lokeren naar de Ouden Donkerput). Buurtweg nr. 11 die recht op buurtweg nr. 10 uitkomt, draagt als naam de Kapellestraat (de huidige Schoolstraat).

161		632	Suy, Joseph. Calastrie à Zele.	1227
162		641	Le Commune	
163		640		1226
164		377		1225
165	Beemdgras.	376		1224
166		375	La Commune de Zele	
167				

Fragment uit Tabel 3 van de Atlas der Buurtwegen - 1845

Suy Josephus is dus volgens de gebruikte kadastrale bronnen tussen 1834 en 1845 eigenaar geworden van voornoemde percelen. Het bevolkingsregister van 1839 van Zele helpt om de periode van verkoop/aankoop te verfijnen.

⁴ Gemeente Archief Zele – Technische Dienst

De Cock Egidius of Gillis, geboren te Wintam op 22 april 1769 en te Zele overleden op Zele 22-02-1842 is volgens voornoemd bevolkingsregister de buur van **Suy Josephus-Benedictus** (°Zele 22-11-1793 - +Zele 21-10-1858).

Men kan dus stellen dat de wijziging van eigenaar na 1 januari 1839 en voor 5 november 1845 heeft plaatsgehad.

Nazicht van de minuten verleden voor notaris Pieter-Francies De Cleene 0000 (1835-1884) of notaris Lodewijk-Thomas-Josephus Meeus 0000 (1831-1853), die in het Rijksarchief te Gent worden bewaard, of het archief van het kadaster te Gent zouden misschien de juiste datum van verkoop of de wissel van eigenaar kunnen bepalen.

Aanvraag beerput (sectie A nr. 377)

Voor het oprichten van onder andere een beerput moet men voldoen aan de voorwaarden van Koninklijk Besluit van 12 september 1849. Dit besluit behandelt het toezicht op gevaarlijke, ongezonde of hinderlijke inrichtingen.

Daarnaast moet er ook worden voldaan aan bepaalde andere reglementen zoals, in dit geval, het reglement van politie en scheepvaart voor de rivieren en kanalen van de provincie Oost-Vlaanderen van 8 juli 1824 met betrekking tot de Durme.

Ook de Hoofdingenieur, Directeur Openbare Werken van de provincie Oost-Vlaanderen dient zijn advies te geven.

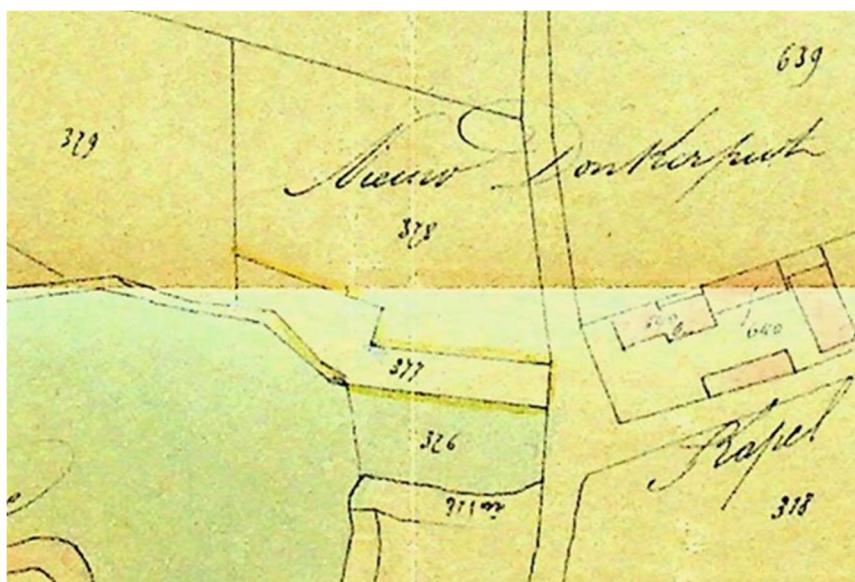
Zoals wettelijk voorzien dient de aanvraag nadat alle vereiste stukken, onderzoeken en adviezen aan de aanvraag te zijn toegevoegd worden overgemaakt aan de koning. Het is Leopold I, lees Ministerie van Binnenlandse Zaken, dienst Industriële aangelegenheden, die in deze zal beslissen.

Op 15 juni 1858, enkele maanden voor zijn dood, vraagt Josephus-Benedictus Suy, koopman, een vergunning aan voor het aanleggen van een beerput op het perceel sectie A nr. 377, rechts van de kille. De voorgelegde plannen worden goedgekeurd te Gent op 18 juni 1858 door de controleur van het kadaster.

Er dient een onderzoek de commodo et incommodo te worden gestart. Volgens de notulen (nr. 1124) van het schepencollege van Zele op datum van 10 juli 1858 ⁵werd de plakbrief uitgehangen van 12 juli tot en met 12 augustus 1858. Op 12 augustus 1858, de dag van sluiting van het onderzoek zijn er 2 bezwaren op het secretariaat van het gemeentehuis ingediend:

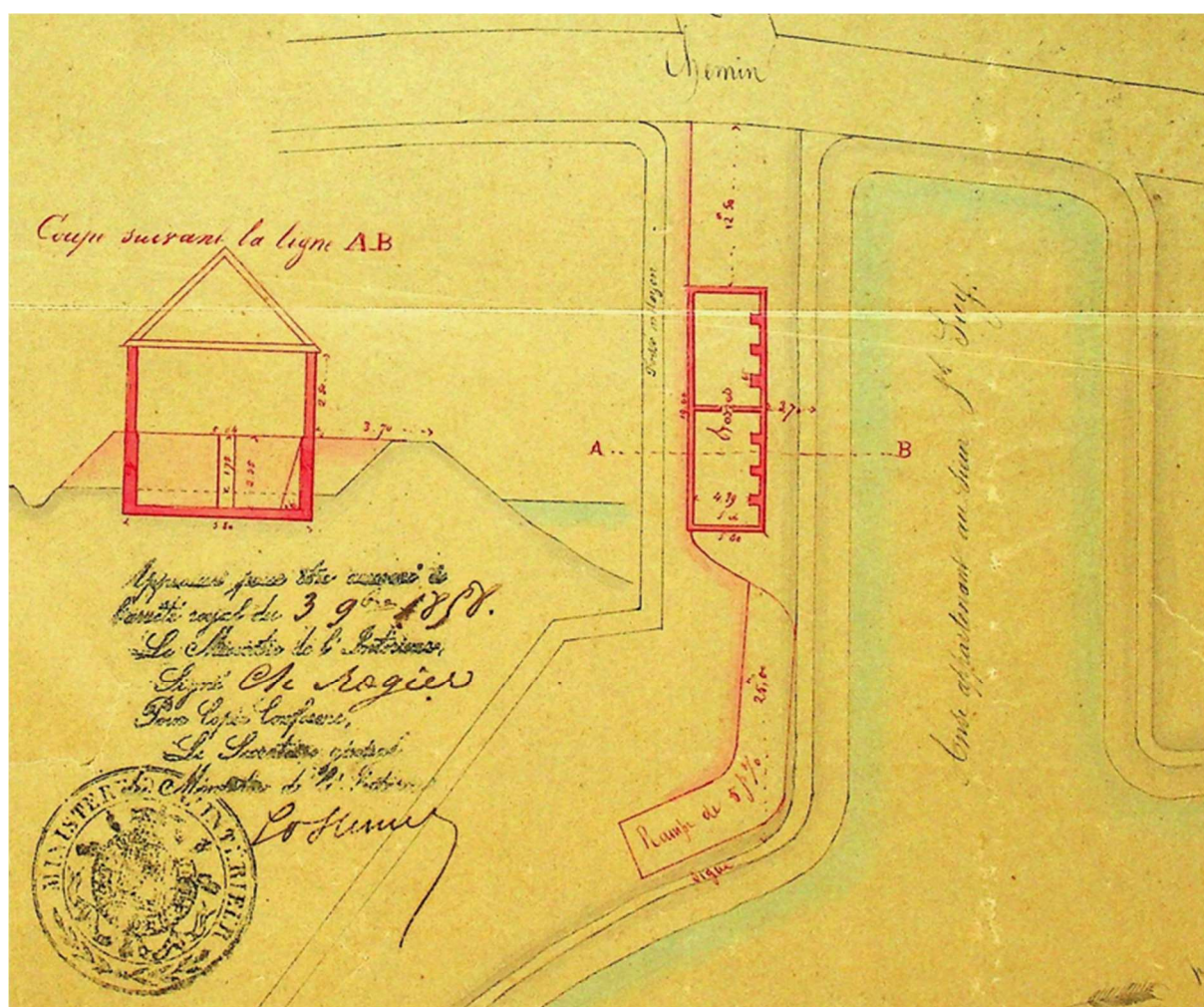
*Landbouwer **Bernardus de Cock** op de wijk Durmen en koopman-landbouwer **Adolphus De Meuleneir** van de wijk Hoek hebben bezwaar aangetekend omdat zij vrezen dat de uitweg van de percelen sectie nr. 378 en 379 die over perceel 377 loopt onvoldoende breed zal zijn om er met een geladen kar te passeren.*

⁵ RAG – Zele Modern, nr. 5 – college van burgemeester en schepenen 1853-1861

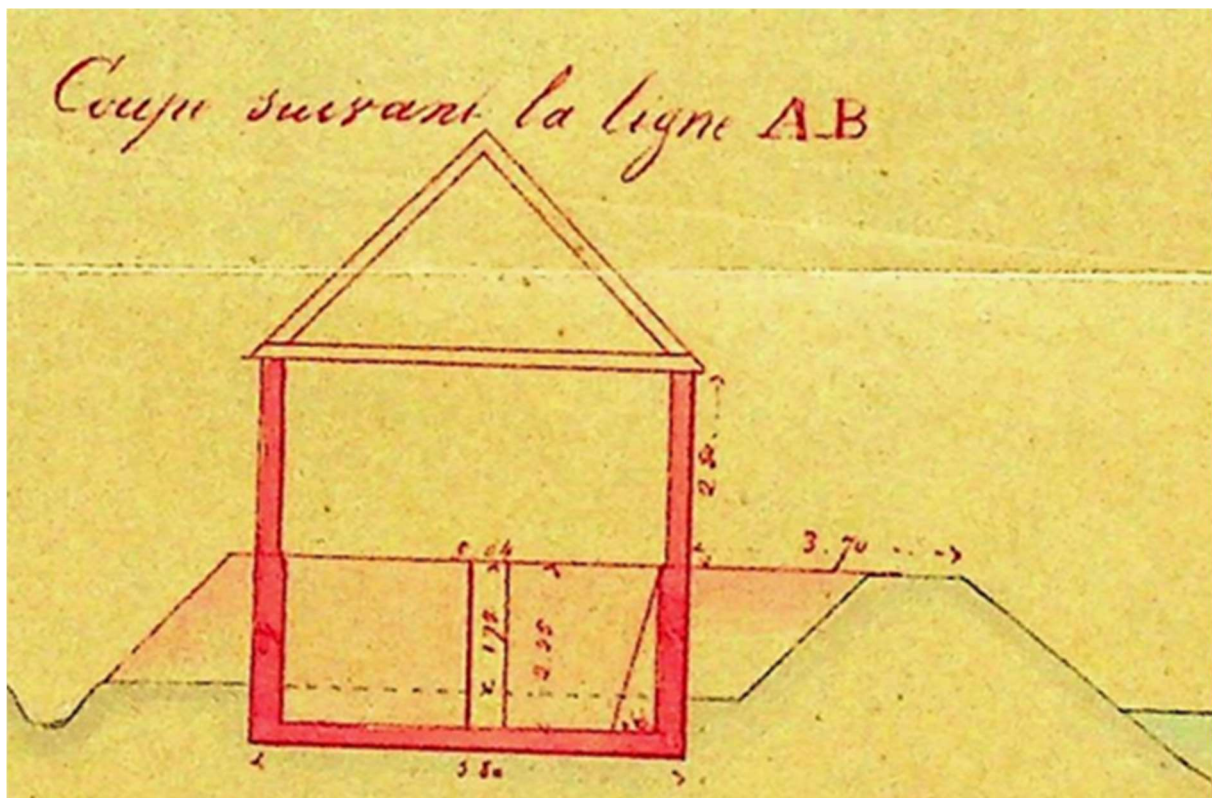
Fragment plan dossier hinderlijke inrichtingen ⁶

Er wordt gewacht tot 16u00. Niemand biedt zich nog op het gemeentesecretariaat aan en het openbaar onderzoek wordt afgesloten. Het proces-verbaal de commodo et incommodo wordt gesteld en aan het dossier toegevoegd (notulen Schepencollege van Zele nr. 1133)

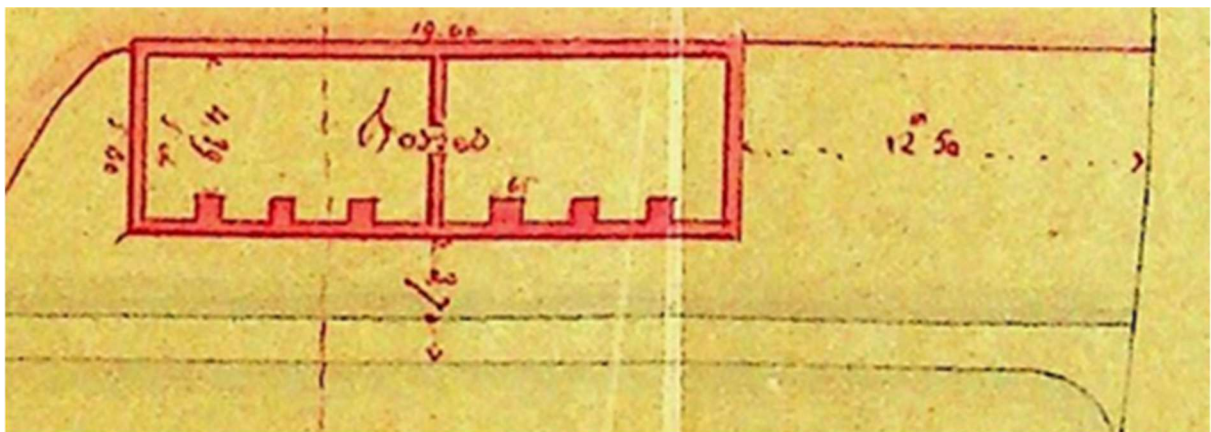

Fragment plan dossier hinderlijke inrichtingen ⁵

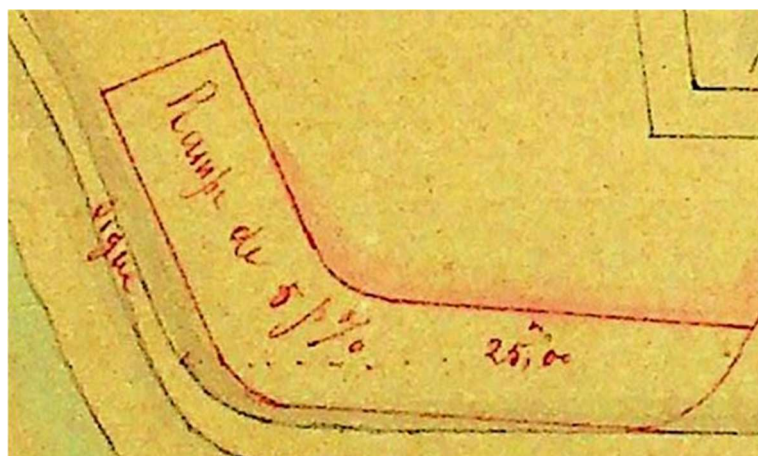
⁶ Gemeentearchief Zele – Hinderlijke inrichtingen – dossier HI-0051

Uit de doorsnede blijkt dat het gebouw 5,80 meter breed is met een totale hoogte van 4,75 meter (2,25 + 2,50) met daarop een dakconstructie.

Fosses (=putten). Gebouw van 19 meter lengte en een buitenbreedte van 5,80. De binnenafmeting bedraagt 4,39. Het is niet duidelijk hoeveel putten er worden aangelegd. De afstand tot de straat is 12,5 meter en tot de kille 3,70 meter.

Rampe (oprit) van 5% met een lengte van 25 m

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken verleent in naam van koning Leopold I op 3 november 1858 aan de heer Joseph Suy (+Zelee 21-10-1858) met een Koninklijk Besluit een vergunning voor het oprichten van “une dépôt d’engrais” op het grondgebied Zelee (zie bijlage). Het koninklijk besluit vermeldt een aantal voorwaarden. De ingediende plannen worden eveneens door voornoemde administratie geïviseerd.

Joseph Suy is net daarvoor op 21 oktober 1858 overleden. Hij zal zijn droom niet meer gerealiseerd zien, maar het zijn erfgenamen die het project verder zullen zetten.

Op 18 december 1858 deelt de bestendige deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen het volgende mee in het Frans mee:

Gelet op het koninklijk besluit van 3 november 1858 (nr. 2881 822 C) waarbij de heer Joseph Suy, handelaar te Zelee, wordt gemachtigd om, onder de opgelegde voorwaarden en het hygiënisch rapport, een mestdepot te vestigen op het goed gelegen in deze gemeente langs de Durme en een kreek die met deze rivier in verbinding staat en om de putten voor het depot aan te leggen volgens de plannen die bij voormeld koninklijk besluit zijn gevoegd.

Gezien de rapporten van de Hoofdingenieur, Directeur Openbare Werken in deze provincie, van 21 september (nr. 3911) en 8 december (nr. 4675).

Gelet op het reglement van politie en scheepvaart voor de rivieren en kanalen in deze provincie van 8 juli 1824 met betrekking tot de Durme.

Besluit

Bovengenoemde Heer Suy wordt gemachtigd om putten aan te leggen ten behoeve van bovengenoemde doeleinden op de locatie zoals aangegeven op onderstaande plannen, onder de volgende voorwaarden:

- 1. dat de betreffende putten worden aangelegd op een afstand van 25 meter van de rand van de Durme en op een afstand van minimaal 3,70 meter van de buitenrand van de bovenkant van de dijk grenzend aan de kreek met een doorgang van minimaal 3,70 meter breed.*
- 2. dat deze doorgang op passende wijze wordt aangevuld tot het niveau van de bovenkant van de dijk en aan één zijde wordt genivelleerd met de openbare weg en aan de andere zijde met de natuurlijke ondergrond door middel van hellingen met een helling van maximaal 5 meter.*
- 3. dat de genoemde doorgang voortdurend in goede staat van onderhoud zal worden gehouden door de vergunninghouder, zijn opvolgers of rechtverkrijgenden.*
- 4. dat onder geen enkel voorwendsel de minste hinder zal worden veroorzaakt door de transportdienst.*
- 5. dat indien het op een later tijdstip noodzakelijk zou worden geacht om de voormelde constructies uit te voeren, de vergunninghouder, zijn rechthebbenden of rechtverkrijgenden zich zullen schikken naar de uitnodigingen die zij daartoe van de administratie zullen ontvangen, zonder dat zij hiervoor enige schadevergoeding zullen kunnen eisen, bij gebreke daarvan hierin van rechtswege op hun kosten zal worden voorzien.⁷*

⁷ Het betreft hier een vrije vertaling naar het Nederlands

Atlas Cadastral de Belgique – plan parcellaire de Zele par P.C. POPP (1859)

Fragment uit de PC Popp-kaart Zele (1859)⁸

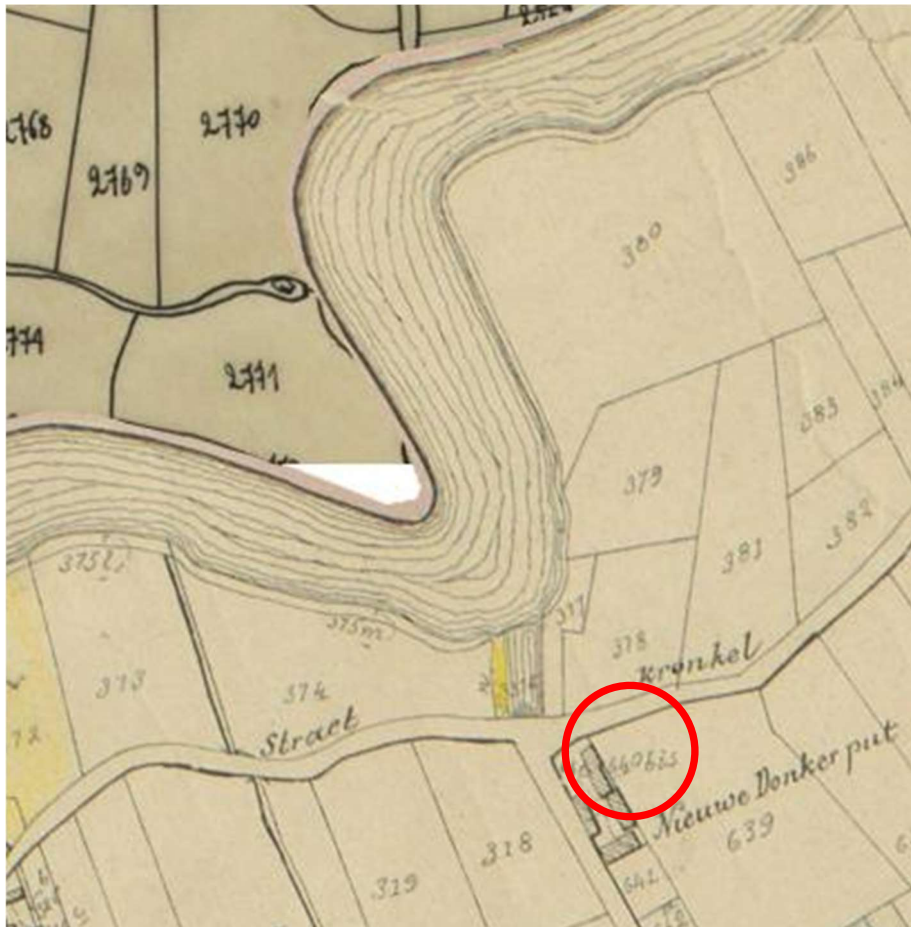
Op de PC Popp-kaart van 1859 werd op het perceel sectie A nr. **377** geen gebouwtje ingekleurd. Het archief van het kadaster te Gent, meer bepaald het mutatiedossier bestaande uit opmetingschetsen nr. 207 en de mutatiestaat 223A (perceelsbeschrijving), kan meer duidelijkheid verschaffen omtrent de juiste datum van realisatie.

Pas dan is het zeker dat de initiële droom van Josephus Suy werd gerealiseerd. De twijfel wordt versterkt omdat de kinderen in de lente van 1880 een aanvraag indienen om de overdekte beerkom (sectie A **640bis**) te vergroten. Ondertussen is ook de wetgeving in 1863 gewijzigd of aangepast.

⁸ Geopunt Vlaanderen – Historische kaarten

Aanvraag vergroting beerkom (sectie A nr. 640 bis)

De kinderen van wijlen Josephus Suy verzoeken om een vergunning voor het vergroten van hun overdekte beerkom, gekend onder sectie A nr. 640bis. Het gaat dus niet om de beerkuipen mogelijks gelegen op het andere perceel sectie A nr. 377.

Fragment uit de PC Popp-kaart Zele (1859) ⁷

Het kadasternummer sectie A 640bis heeft evenwel betrekking op het magazijn van 40 m² gelegen naast het woonhuis (herberg) dat nog 2 gebouwen omvat.

Op 23 juli 1880 beslist de bestendige deputatie van het provinciaal bestuur, dienst “*Gevaarlijke, ongezonde en ongemakgevende gestichten*” op basis van het Koninklijk Besluit van 29 januari 1863, de ingediende plannen en uit het proces-verbaal de commodo et incommodo geen bezwaar is en de positieve adviezen van de gemeente Zele (29 juni 1880 nr. 6133) en Waasmunster (30 juni 1880 nr. 194). Ook de hoofdingenieur van de provinciale dienst verleent een gunstig advies op 16 juli 1880 (nr. 635).

Bij het dossier zijn blijkbaar 2 plannen doch deze bevinden zich niet in het dossier dat op de gemeente berust en dienen te worden geraadpleegd in het desbetreffende dossier in het Rijksarchief te Gent.

De bestendige deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen heeft dus beslist dat de overdekte beerkom voor vloeibare mest mag worden vergroot. De bedoelde put zal worden opgetrokken in karreelstenen van goede “hoedanigheid” en overdekt worden met Boomse dakpannen.

Verder worden in artikel 2 van voornoemd besluit nog een aantal voorwaarden opgelegd.

Uit volgend parenteel blijkt dat de laatste vraag mogelijks werd ingediend door Pieter-Joannes of Victor-Ernest Suy.

Parenteel Josephus-Benedictus Suy

Herbergier-handelaar Suy Josephus-Benedictus wordt te Zele geboren op 23 november 1793. Zijn vader Michiel (Michaël) Sae(y)s (°ca 1715 – †Zele 26-08-1799), landbouwer afkomstig van Waasmunster huwde voor de 2de maal te Zele op 16 augustus 1777 met de Zeelse Joanna-Catharina Thys (°Zele 27-09-1751 - †Zele 31-12-1822).

Op 16 mei 1832 huwt Josephus-B. te Zele met Joanna-Carolina Famaey (°Zele 29-08-1806). In dit gezin wordt een dochtertje geboren:

- 1) Suy Anastacia (°Zele 28-01-1833 - †Lottenhulle 06-11-1862). Zij werd religieuze van de O.L.V. Presentatie te Sint-Niklaas en ontving de naam zuster Maria-Christina.

Het huwelijksgeluk is van korte duur. Joanna-Carolina Famaey, herbergierster, overlijdt te Zele-Durmen op 19-10-1833. 27 jaar.

Josephus leert vrij snel zijn nieuwe liefde kennen. Een jaar later, op 11 november 1834 treedt hij te Zele in het huwelijk met de 10 jaar jongere tapster Joanna-Coleta Verhoeven⁹. Voor haar huwelijk was zij meid bij Jozef-Emmanuel Vercauteren, landbouwer te Huivelde.

Uit dit nieuwe gezin sproten volgende kinderen:

- 2) **Suy Pieter-Joannes** (°Zele 26-01-1835 - †Zele 02-02-1895). Na zijn huwelijk te Zele op 15-05-1865 met herbergierster Clementina De Walsche (°Zele 14-11-1841 - †Antwerpen 23-11-1915) vestigt hij zich als koopman op de Kouter. Hij zal later rijksdeurwaarder worden en nog onderdak bieden aan vrederechter De Potter. In 1881 woont het gezin in de Kloosterstraat.

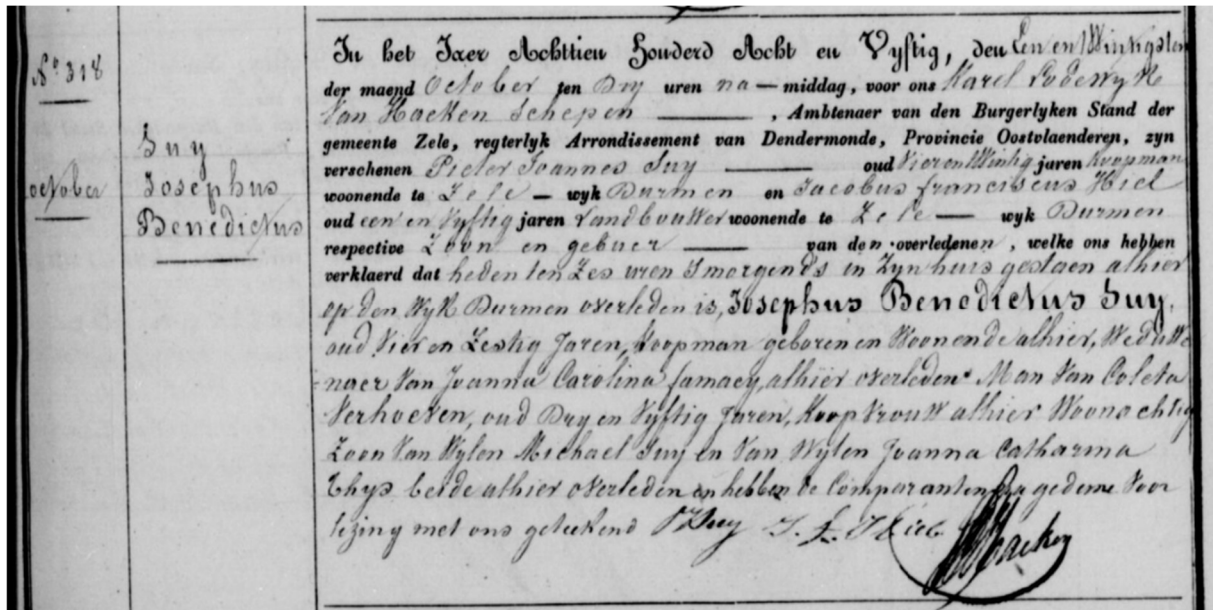
Het gezin had volgende kinderen:

- a. Suy Augusta-Coleta (°Zele 09-03-1866 - †Zele 09-10-1948). Zij was onderwijzeres en verliet de gemeente op 28 oktober 1901 met bestemming Schaarbeek. In Huwde ze met Gustaaf Haegens.
 - b. Suy Maria-Ludovica (°Zele 04-08-1867). Maria vertrok op 20 mei 1897 naar Schaarbeek en komt op 3 juli 1897 met een baby Suy Walter-Michel-Achilles terug naar Zele. Gezien de positie van haar vader is ze vermoedelijk elders gaan bevallen.
 - c. Suy Leonardus-Benedictus (°Zele 29-08-1868 - †Zele 28-01-1871)
 - d. Suy Victorina-Eugenia (°Zele 27-08-1871 - †Zele 15-09-1871)
 - e. Suy Rosalia-Mathilde (°Zele 27-08-1871 - †Zele 16-09-1871)
 - f. Suy Achilles-Basiel-Eugeen (°Zele 20-03-1879 - ?)
- 3) Suy Maria-Seraphina (°Zele 28-12-1836 - †Zele 29-10-1913), bleef ongehuwd en was herbergierster op het ouderlijk hof.
 - 4) Suy Charles-Louis (°Zele 03-01-1839 - †Zele 30-01-1879), bleef ongehuwd en hielp mee op het erf.
 - 5) Suy Maria-Mathilde (°Zele 08-08-1840 - †Zele 03-01-1894).
 - 6) **Suy Victor-Ernest** (°Zele 20-08-1843 – †Zele 01-06-1918). Nam na het overlijden van vader samen met broers en zusters de zaak over. In 1900 was hij koopman in pannen en steen.
 - 7) Suy Judith (°Zele 28-06-1845 - †Zele 17-01-1876).
 - 8) Suy Gustavus-Domin (°Zele 26-01-1847 - †???). Vertrekt op 19 juli 1871 naar Lokeren.

⁹ (°Opwijk 05 april 1806 – †Zele 14-01-1871)

- 9) Suy Philomena-Cesarina (°Zelee 17-11-1849 - †Zelee 10-04-1910). Zij huwt te Zelee op 9 september 1900 met landbouwer Polydoor-Alois Van Haute (°Zelee 09-09-1864). Het koppel vestigt zich op Durmen.

Josephus-Benedictus Suy overlijdt te Zelee op 21-10-1858

Overlijdensakte Suy Josephus-Benedictus

Bijlage

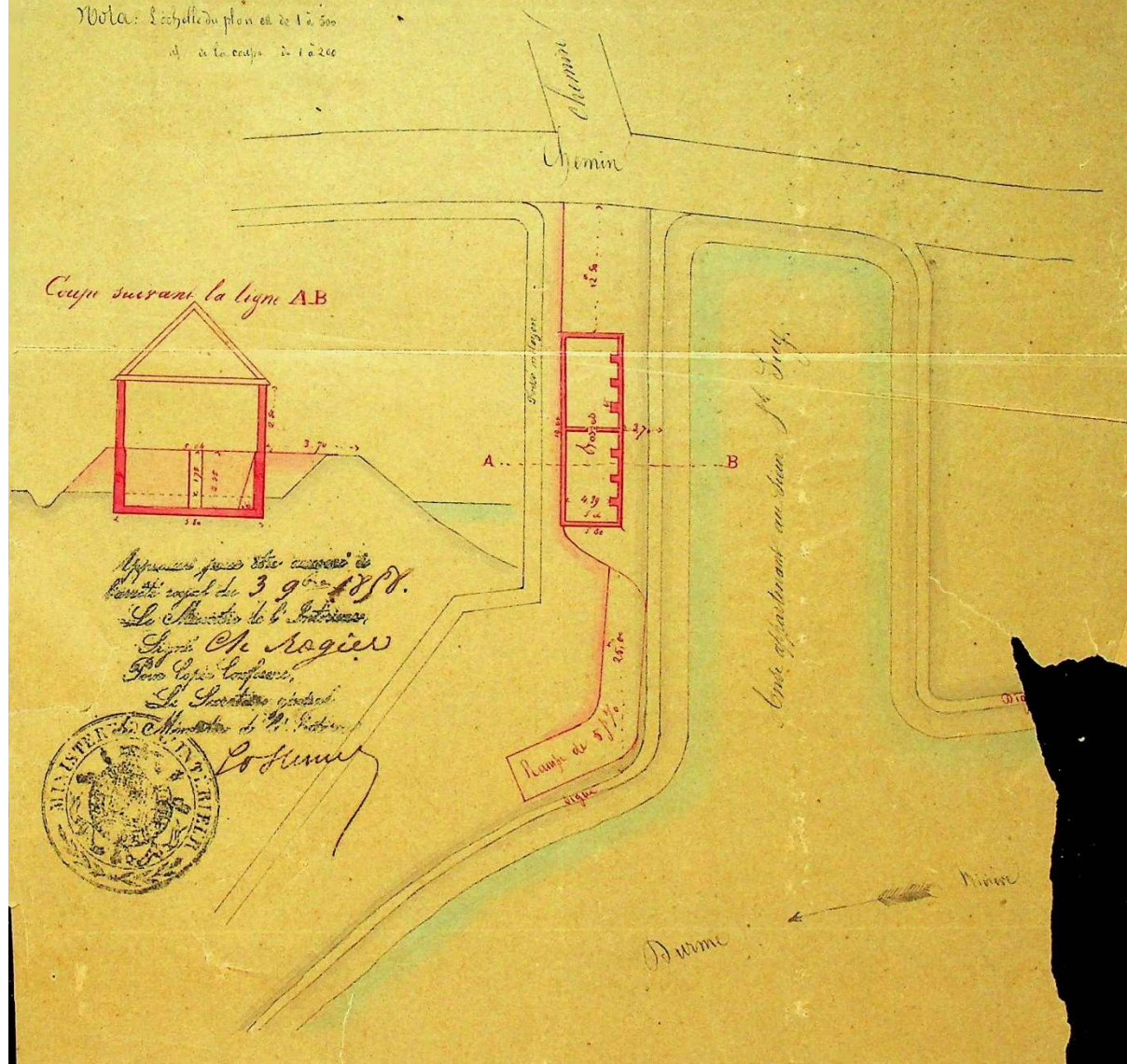
Plan uit Gemeentearchief Zele – Hinderlijke inrichtingen – dossier 51

922 7616

CD N° 822

Plan indiquant l'emplacement des fosses à matières fécales que le sieur J^e Luy se propose d'établir sur sa propriété située le long de la rivière la Dume au lieu dit Vieuxen - Doukchout, dans la commune de Zele.

Nota: Echelle du plan en de 1 à 500
de la coupe de 1 à 200

Plan uit Gemeentearchief Zele – Hinderlijke inrichtingen – dossier 51

2e AFDEELING.Geraadte, ongezonde en onge-
makkerende Gestichten

De bestendige Deputatie des provincialen Raads,

Gezien de vraag van de heeren *Sij. kinderen Joseph,*
nijverdaar te Zele
strekken om gemachtigd te worden tot het vergrooten van
hunnen overdekte beerken, gehoudten
Kadastralen plan van gezegde gemeente, onder
N° 640 bis der Teken A,

Gezien het koninklijk besluit van 29 Januari 1865.

Gezien de plans ingediend tot staving der vraag;

Gezien het proces-verbaal van onderzoek de commodo et incommodo, waaruit
blijkt dat *geene* tegenkanting is gedaan geworden tegen het
voorwerp dier vraag;

Gezien het advijs van het plaatselijk bestuur van *de gemeente*
Zele in dato 29 Junij 1880 N° 6133.

Gezien het advijs van het plaatselijk bestuur
van de gemeente *Stadsmunster*, in dato 30
Junij 1880 N° 194.

Gezien het advijs van den heer Hoofd-Ingenieur, bestuurder van *bruggen en*
wegen in den provincialen dienst, in dato 16 July 1880.
N° 635.

BESLUIT :

ART. 1. De *kinderen* *Sij. Joseph, voornoemd,*

worden gemachtigd, op de aangeduide plaats, *hunnen beerken te ver-
grooten*

Zij zullen gehouden zijn in *_____* werkplaats al de
gezondheidsmaatregelen te nemen in het belang der werklieden;

Te dien einde zullen *zij* al de verbeteringen benuttigen welke
de wetenschap in het vervolg zal aanduiden;

Zij zullen zich gedragen naar de schikkingen en voorzorgs-
middelen hierna aangeduid, te weten :

*De opgerichten kom of put bestemd tot vergaark
van vloebaar mest, zal daargesteld worden op plaats
welke op het hierbij gevoegd plan is aangeduid.*

*De bevoelde put zal gemaakt worden in hard,
steen van goede holdzaamheid en overdekt worden
met ijzeren dakpannen.*